

-1001ha.nl-

KLAVERONDERZAAI

EVALUATIE 2024-2025

Ruim 130 akkerbouwers en 5 proefboerderijen experimenteerden dit voorjaar met een klavermengsel onder graan. Dat lukte in een extreem droog jaar lang niet overal. Maar het enthousiasme onder boeren en ecologen is zo groot, dat Urgenda in 2026 weer 75% korting zal bieden op klaveronderzaaimengsels. Lees hier alles over de successen en leerpunten van een veelbelovende maar vergeten landbouwmethode, die hopelijk zijn herintrede maakt: klaveronderzaai.

Over de campagne 1001ha

Urgenda helpt sinds 2020 boeren met het verbeteren van de biodiversiteit en bodemgezondheid met de campagne 1001ha: boeren krijgen korting op zadenmengsels met klavers en andere kruiden, waardoor kunstmest achterwege gelaten kan worden. Al zo'n 3.000 akkerbouwers en melkveehouders hebben hier inmiddels van geprofiteerd.

In 2024 kwam daar een nieuwe campagne bij: klaveronderzaai. In de biologische landbouw is het zaaien van klavers onder graan heel gewoon, maar in de gangbare akkerbouw wordt dit bijna nooit gedaan. Dit is een gemiste kans want het heeft, in combinatie met de overgebleven graanstoppel, vele ecologische én landbouwkundige voordelen.

Samen met landbouwadviseur Sander Bernaerts (Naturim) en akkervogelspecialist Ben Koks (Harrier conservation) ontwikkelde Urgenda een speciaal klaver-mengsel dat aantrekkelijk is voor boer en vogel. In de eerste pilot in 2024 werd bij zo'n 30 akkerbouwbedrijven, waaronder twee proefbedrijven, een mengsel gezaaid onder graan. Er werd geëxperimenteerd met zaaitijdstip en verschillende herbiciden. Lees hier de resultaten van [de pilot](#). Hoewel het lang niet overal lukte in

het natte jaar, was iedereen enthousiast en is er veel geleerd. De resultaten waren veelbelovend genoeg om in het tweede jaar op te schalen en het mengsel aan alle akkerbouwers in Nederland – biologisch en gangbaar – met 75% korting aan te bieden. Zie [1001ha klaveronderzaai](#).

140 akkerbouwers deden mee en in het voorjaar van 2025 zaaiden zij 5 hectare klavermengsel in. Daarnaast werd er opnieuw geëxperimenteerd op 5 verschillende locaties.

2025 was een erg droog jaar, en opnieuw slaagden lang niet alle percelen. Toch zijn de deelnemers wederom enthousiast over de 1001ha klaveronderzaaicampagne. Gemiddeld wordt de kortingsactie beoordeeld met 4,6 (schaal: 1-5) en wil 70% volgend jaar opnieuw inzaaien.

Waarom klaveronderzaai?

Ecologisch gezien is klaveronderzaai goed voor
de bodemkwaliteit en biodiversiteit

Klaveronderzaai heeft zowel landbouwkundige als ecologische voordelen. Bijvoorbeeld op het gebied van stikstof: Een geslaagde onderzaai kan wel 100 kg stikstof binden. En relatief veel van deze stikstof komt vrij voor het vervolggewas (circa 50%).

De combinatie tussen de stikstofbindende klaver en koolstofrijke stoppel zorgt ervoor dat heel veel van de gebonden stikstof het jaar later vrijkomt voor het vervolggewas. Dit is een groot verschil ten opzichte van groenbemesters die na de oogst worden gezaaid. Dan is een bemesting nodig en er komt maar ongeveer 25%

voor de volgv Frucht beschikbaar. Kortom: met klaveronderzaai kan veel kunstmest, en daarmee CO₂ worden bespaard.

Daarnaast is na de oogst van het graan geen bodembewerking nodig en wordt er minder schade aan de bodem toegebracht. De onderzaai

staat er namelijk al. Klavonderzaai is daardoor zeer goed voor de bodemstructuur.

Ecologisch gezien is klaveronderzaai goed voor de bodemkwaliteit en biodiversiteit. De mengsels hebben een basis van rode of witte klaver en zijn aangevuld met verschillende zaden. Dit trekt meer verschillende soorten insecten en vogels aan. Specifiek akkervogels zijn, na de oogst van de granen, enorm gebaat bij de combinatie van de graanstoppel met verliesgranen, ongestoorde grond en bedekking van de bodem met klaver.

Doel van de campagne

Het doel van 1001ha.nl is om boeren te helpen hun klimaatimpact te verlagen en biodiversiteit te verhogen.

Het inzaaien van klaveronderzaai-mengsels:

- Bespaart (kunst)mest bij de volgteelt
- Minder grondbewerkingen nodig
- Verbetert de bodemkwaliteit
- Verbetert onkruidonderdrukking; minder herbiciden nodig
- Vormt een grote plus voor akkervogels, insecten en bodemleven

In dit rapport evalueren we de 1001ha campagne van afgelopen jaar aan de hand van een enquête onder deelnemende agrariërs. Daarnaast worden de resultaten van het veldonderzoek besproken.

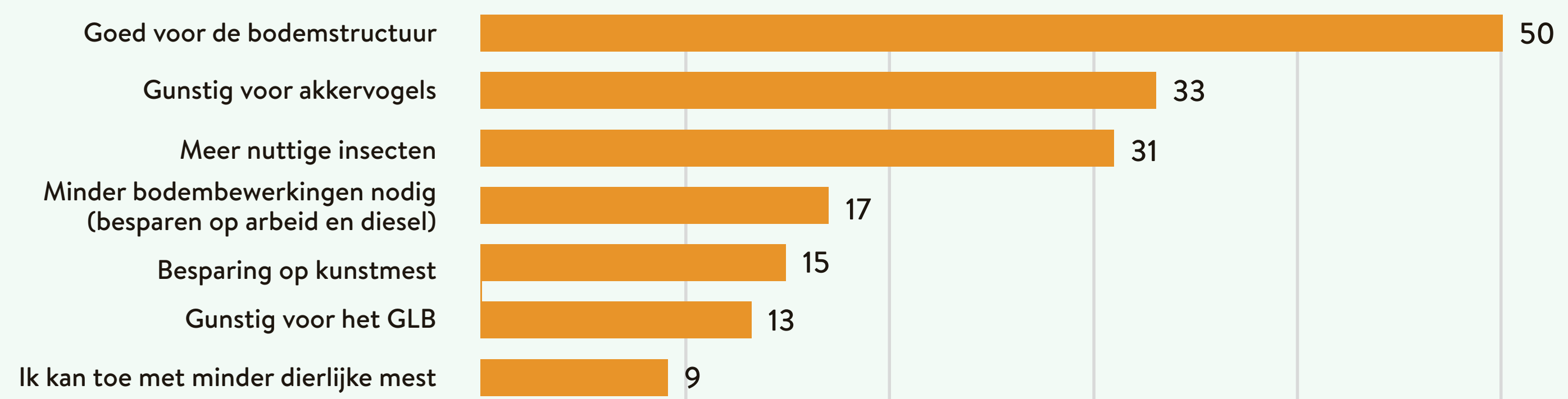

Resultaten van de 1001ha deelnemers

Via 1001ha zijn er in totaal 139 bestellingen gedaan. Dit betekent dat er op bijna 700 ha is geëxperimenteerd met het onderzaaien van klavers. 97 (70%) bestellingen werden gedaan door gangbare bedrijven en 42 (30%) door biologische.

Onder al deze deelnemers is een enquête verspreid om hun ervaringen te achterhalen. De enquête telt 56 reacties, oftewel een goed responspercentage (40%). Van de 56 boeren die de enquête invulden, waren er 46 gangbare (82%) en 10 biologische deelnemers (18%).

Figuur 1: Redenen toepassen klaveronderzaai (meerdere antwoorden mogelijk)

Motivatie: waarom experimenteerden akkerbouwers met klaveronderzaai?

41 deelnemers probeerden klaveronderzaai voor het eerst uit (72%). Ook onder de biologische deelnemers had het grootste deel (60%) nog geen eerdere ervaring. Uit de enquête blijkt dat voor bijna alle deelnemers (96%) de korting doorslaggevend was voor het besluit om onder te zaaien. Deze campagne, die klaveronderzaai op de kaart zet en

boeren een handje helpt, lijkt dus essentieel om agrariërs weer geïnteresseerd te krijgen.

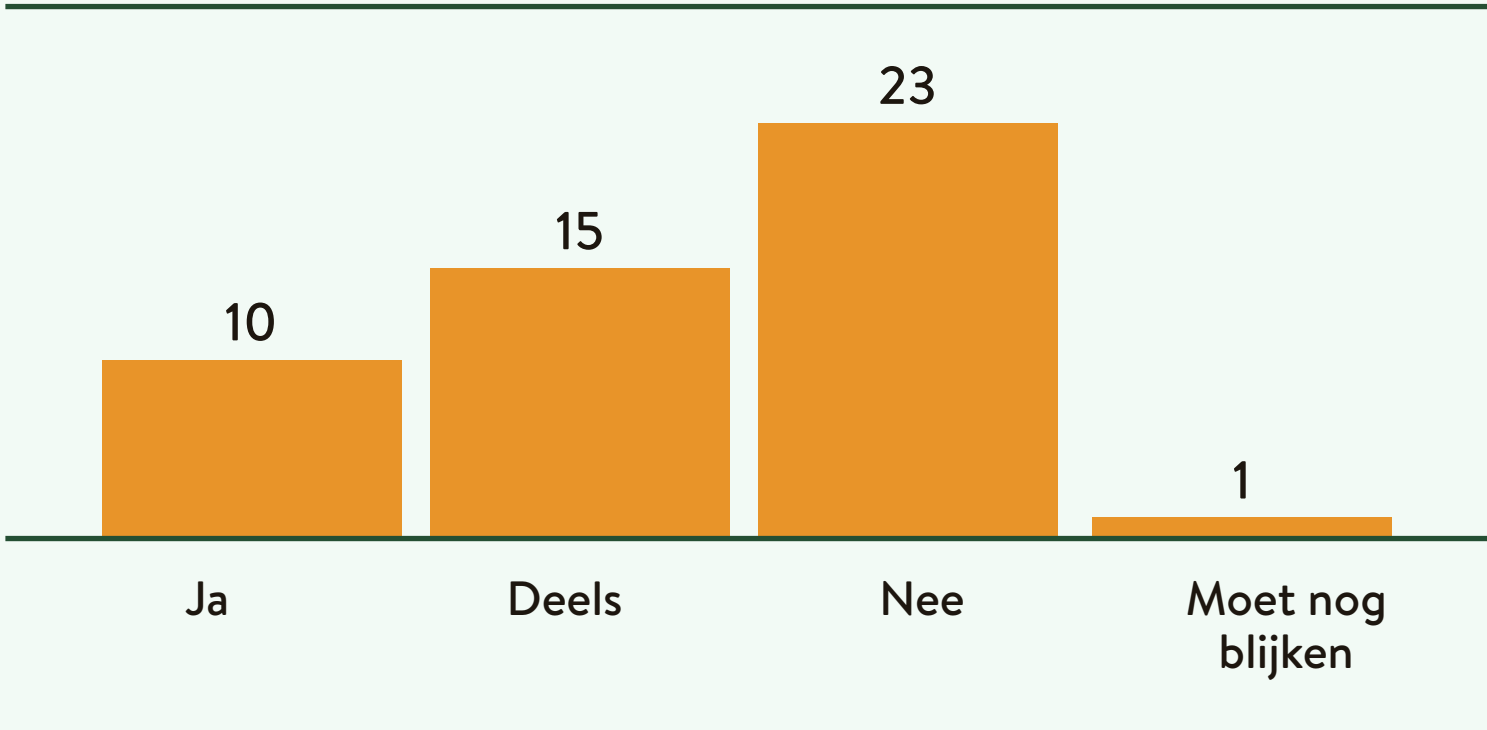
We vroegen deelnemers naar hun beweegredenen voor het onderzaaien van klavers (zie figuur 1). Bodemgezondheid is de hoofdreden. Maar meer biodiversiteit blijkt ook een grote motivator voor akkerbouwers. ‘Gunstig voor akkervogels’ (33 keer) is de tweede grootste motivator en ‘meer nuttige insecten’ (31 keer) is de derde grootste.

70% wil door met klaveronderzaai!

Uit de enquête blijkt dat twee deelnemers door omstandigheden uiteindelijk niet hebben gezaaid. Vier deelnemers kozen voor het onderzaaien in maïs en één deelnemer heeft het zaad gebruikt in een voedselbos. Om de landbouwkundige analyse zuiver te houden worden deze uitzonderingen in de verdere analyse niet meegenomen en komt het totaal aantal respondenten op 49.

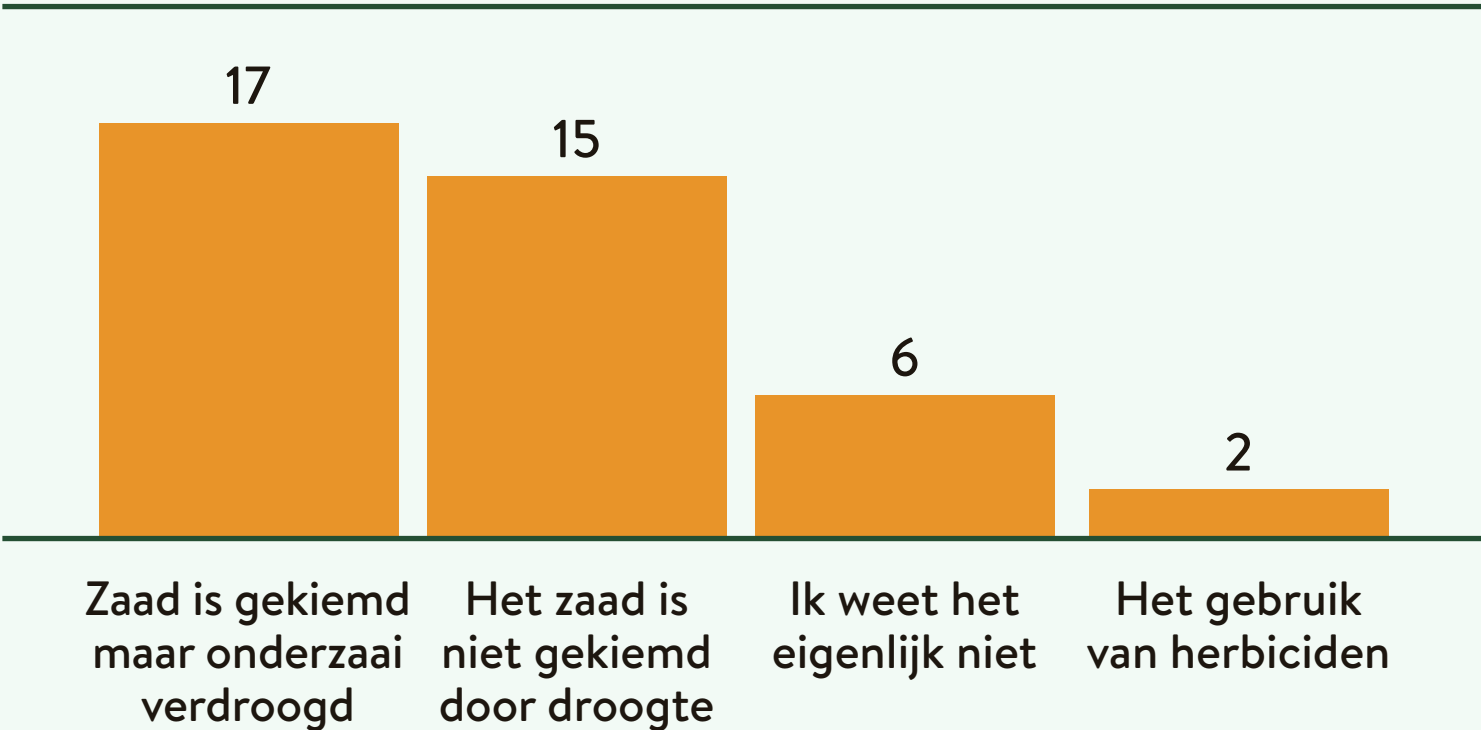
Door de extreme droogte in het vroege voorjaar zijn veel percelen verdroogd. Gelukte percelen liggen doorgaans in de gebieden waar wat meer regen viel. Toch waren ook andere factoren belangrijk. Zo waren er percelen waar de klaver wat meer kans heeft gekregen om zich te ontwikkelen, bijvoorbeeld door het weglaten van herbiciden, vroegere zaai en een meer open graangewas (ruimere rijafstand).

Figuur 2: Is de klaveronderzaai geslaagd?

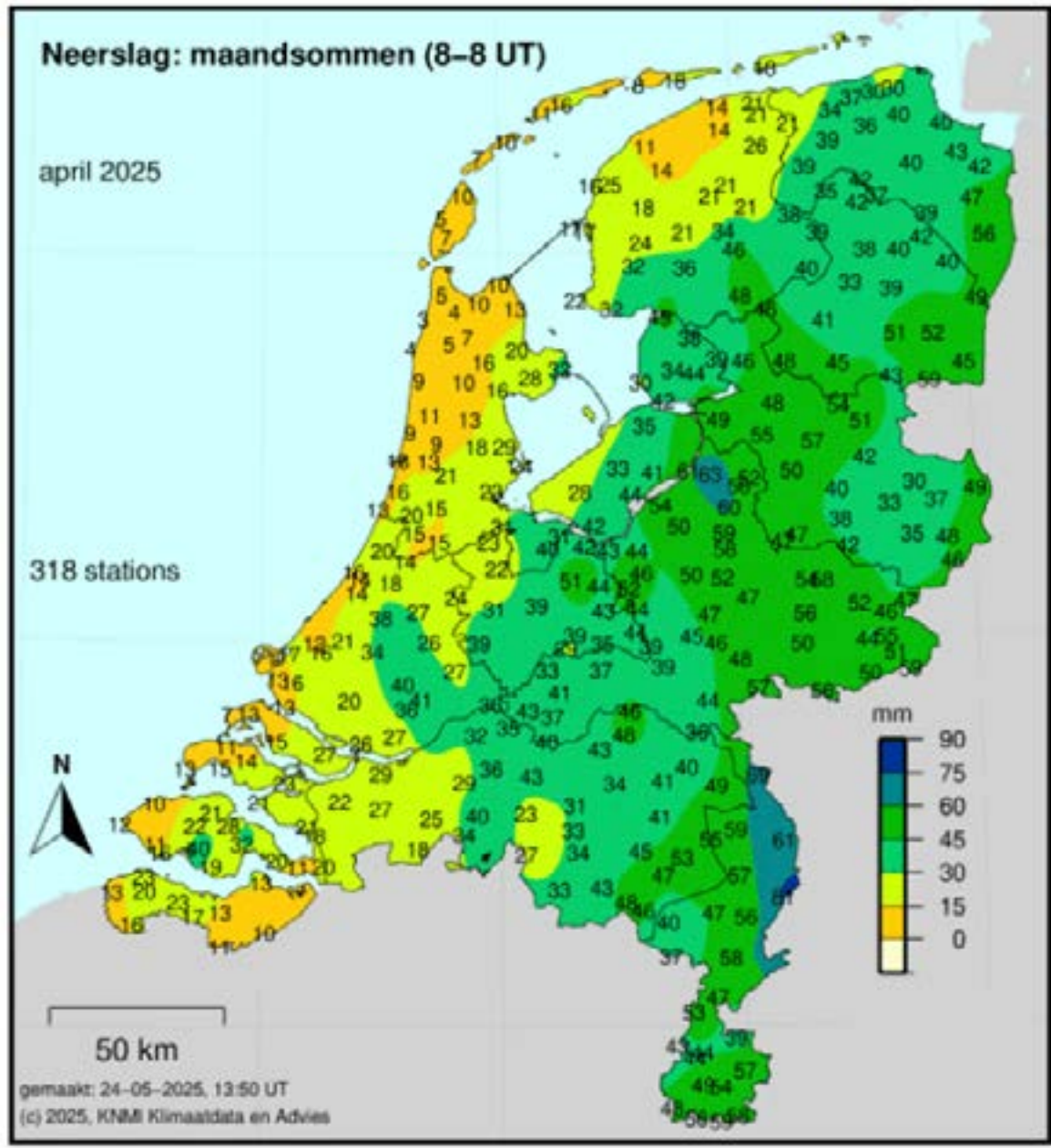

Gemiddeld genomen is 20% van de percelen gelukt (Antwoord = ‘ja’). Bij de deelnemers die ‘deels’ antwoordden, waren de resultaten te wisselvallig of verdroogde een groot deel van de klavers na opkomst. Dit blijkt ook uit de verdere uitleg van de deelnemers zelf die de droogte als de grootste boosdoener zien (zie Figuur 3). Toch laat de enquête zien dat bij 4 van de 10 boeren die succes boekten er weinig of geen regen viel in de eerste week na de zaai.

Figuur 3: Indien de klaveronderzaai is mislukt, wat is – volgens u – de reden van mislukking?

Desalniettemin zijn veel akkerbouwers enthousiast over de campagne en het onderzaaien van klavers. Gemiddeld wordt de kortingsactie beoordeeld met **4,6** (schaal: 1-5). Bovendien geeft meer dan 70% aan dat ze in de toekomst vaker klavers zullen onderzaaien. 26% van de deelnemers is hier nog niet over uit. De enige persoon die aangeeft dat hij/zij niet meer klavers zal onderzaaien, beoordeelt de campagne nog steeds met een 5!

Effect van herbiciden

Naast droogte lijken ook herbiciden (voor het hoofdgewas) een negatief effect te hebben op de slagingskans. Hoewel er duidelijk advies was gegeven in de teelthandleiding, bleken toch veel deelnemers middelen te hebben gebruikt die werden afgeraden. Het is belangrijk om de teelthandleiding te lezen voor het behandelen van het hoofdgewas en het zaaien van de klaver!

- Op 12 percelen is een najaarsherbicide gebruikt die niet veilig is voor klaver. Bijvoorbeeld Herold (diflufenican/ flufenacet) of Malibu (flufenacet/ pendimethalin).
- Geen van de respondenten heeft de aanbevolen bodemherbicide (boxer + AZ500) in het najaar gebruikt.
- Op 4 percelen is een voorjaarsherbicide gebruikt die niet veilig is voor klaver (omnera, pixxaro, traton, tapir). Ook geen een van deze percelen is gelukt.
- Het advies luidde: “In het voorjaar kunnen er het beste geen herbiciden gebruikt worden. Lage doseringen Capri Twin, basagran, MCPA of primstar, ruim voor de onderzaai, lijkt mogelijk te zijn maar is niet zonder risico.”
- Toch zijn er ook veel mislukkingen (90%) bij

de 10 respondenten die wel de geadviseerde middelen in het voorjaar hebben gebruikt. Ook deze herbiciden lijken dus gepaard te gaan met meer risico dan gedacht. Binnenkort wordt de aangepaste teelthandleiding gepubliceerd.

Een groot deel van de deelnemers heeft, zoals geadviseerd, helemaal geen herbiciden gebruikt (55%), waaronder ook veel gangbare boeren. Tabel 1 laat goed zien dat dit de slagingskans een stuk groter maakt:

Tabel 1: Slagingspercentage van percelen met en zonder herbiciden

	# Percelen	Gelukt	Slagingspercentage
Wel herbiciden	22	1	5%
Geen herbiciden	27	9	33%
Totaal	49	10	20%

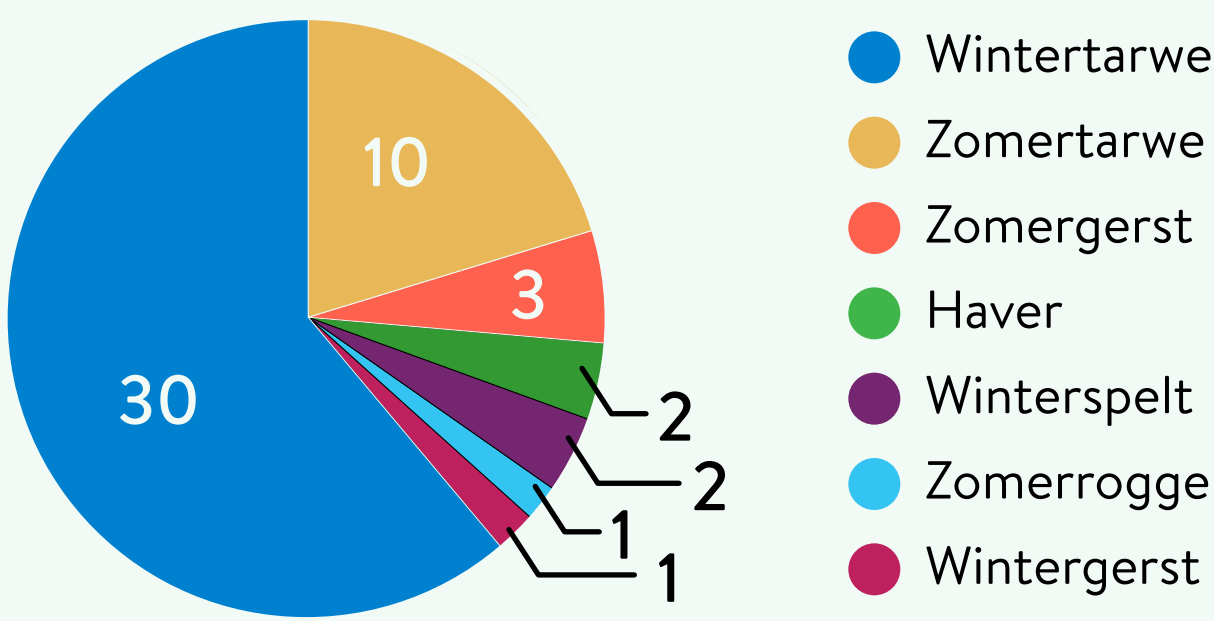
Effect van keuze hoofdgewas

Hoewel het aantal gelukke percelen te klein is om echt conclusies te trekken, zien we wel verschillen bij verschillende teelten.

Tabel 2: Slaging van verschillende gewassen

	# Percelen	Gelukt	Slagings- percentage
Wintergranen	33	6	18%
Zomergranen	16	4	25%
Totaal	49	10	20%

Figuur 4: Soorten gewassen gezaaid

Zoals te zien in tabel 2 werd op de meeste percelen (33 van de 49) klaveronderzaai toegepast onder een wintergraan. De slagingskansen van onderzaaien in zomergraan was in totaal iets groter dan in wintergraan (25% t.o.v. 18%). Dit zou mogelijk te maken kunnen hebben gehad met de zeer droge maand maart en regen die pas in de tweede helft van april viel. Daarnaast kende afgelopen voorjaar behalve amper neerslag ook zeer lage luchtvochtigheden.

Het overgrote deel van de mengsels werd toegepast onder winter- of zomertarwe (80%).

Effect van mengsel

2/3e van de percelen zijn ingezaaid met witte klaver. Rode klaver lijkt een hogere slagingskans het hebben. Meer dan 30% van de klaveronderzaai met rode klaver is goed gelukt tegenover 15% van witte-klavermengsels. Rode klaver ontwikkelt een stuk sneller en is daardoor waarschijnlijk minder gevoelig voor droogte en concurrentie om licht. Echter is witte klaver waarschijnlijk voor akkervogels gunstiger.

Tabel 3: Slagingspercentage van de twee mengsels

	# Percelen	Gelukt	Slagings- percentage
Rode klaver mengsel	16	5	31%
Witte klaver mengsel	33	5	15%
Totaal	49	10	20%

Zaaimethode & zaaimoment

De klavermengsels kunnen op verschillende manieren worden gezaaid. Het grootste deel (61%) heeft het mengsel met een zaaimachine of wiedege ingewerkt. De andere deelnemers (39%) hebben het mengsel niet ingewerkt, maar gezaaid met een drone of het mengsel over het land gestrooid.

- Het inwerken van het mengsel lijkt de kans van slagen toch iets groter te maken. 23% van de ingewerkte percelen is geslaagd tegenover 16% van de niet ingewerkte percelen. Het zou kunnen dat het inwerken van de zaden net het verschil heeft gemaakt met de droge omstandigheden afgelopen jaar.
- 7 van de 49 deelnemers hebben met een drone gezaaid. Dit is aantrekkelijk omdat er dan vroeg gezaaid kan worden terwijl het nog te nat is

om het land op te gaan. Vreemd genoeg waren dronezaaiers juist zeer laat. De klavers werden met een drone pas 168 dagen na wintergraan en 74 dagen na zomergraan ingezaaid. Dit is een punt van verbetering voor de dronezaaiers.

Wat betreft zaaimoment is een belangrijke waarneming gedaan bij wintergranen. De analyse laat zien dat de geslaagde percelen wintergraan duidelijk vroeger zijn gezaaid (wel 20 dagen

eerder) dan gemiddeld. Vroege zaai lijkt dus belangrijk te zijn.

- Geslaagd: gemiddeld 138 dagen tussen zaai en onderzaai.
- Niet-geslaagd: gemiddeld 158 dagen tussen zaai en onderzaai.
- Dronezaai: gemiddeld 168 dagen tussen zaai en onderzaai.

Rijafstand graan

De enquête laat zien dat ruimer zaaien het resultaat doorgaans gunstig beïnvloedt. De gehanteerde rijafstand van het graan lijkt namelijk consequent invloed te hebben op het resultaat. Ook is een ruime rijafstand gunstig voor akkervogels.

Tabel 4: Rijafstand en slagingspercentage

	# Percelen	Gelukt	Slagings- percentage
Rijafstand < 15cm	33	5	15%
Rijafstand ≥ 15 cm	16	5	31%
Totaal	49	10	20%

- Bijna 1/3^e van de respondenten hanteerde een ruimere afstand dan de standaard 12,5 cm. Een ruimere rijafstand (15 cm of meer) lijkt gunstig te zijn.
- Het percentage gelukte percelen is twee keer zo groot (15% t.o.v. 31%) met een ruimere rijafstand. Ook op de proefboerderijen was het positieve effect van een grotere rijafstand zichtbaar.
- Opvallend is dat de verschillen in rijafstand ook zichtbaar zijn als er wordt gecontroleerd op regen. Van de breed-gezaaide percelen die goed gelukt zijn, heeft maar 1 van de 5 regen gehad. Een perceel met een ruimere rijafstand, zonder regen, laat 29% van de keren succes

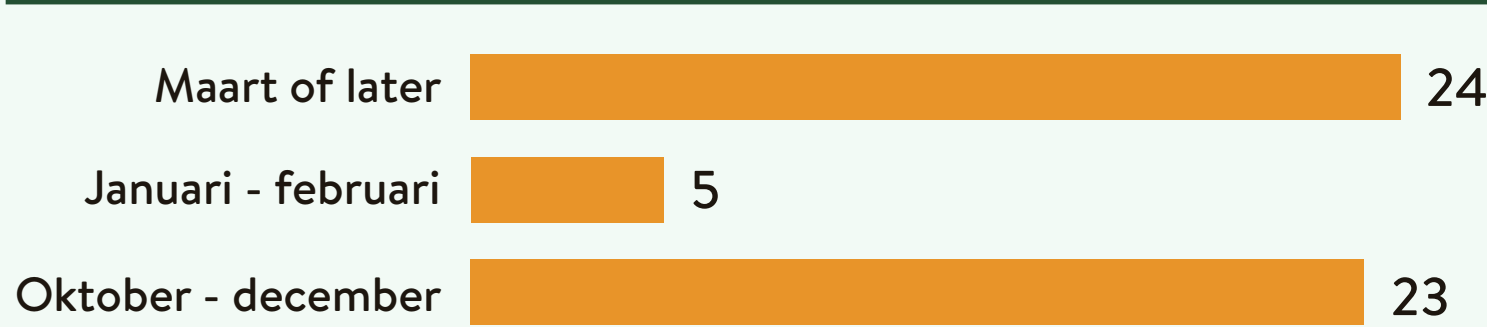
zien. Daarentegen zijn alle smal-gezaaide percelen zonder regen mislukt.

- Ook als er wordt gecontroleerd op herbiciden lijkt een bredere rijafstand gunstiger. Op de percelen zonder herbiciden zijn de slagingskansen voor brede zaai 50% en de slagingskansen voor smalle zaai 24%. Op de percelen met herbiciden lukt 6% van de percelen met een smalle rijafstand en 14% van de percelen met een brede rijafstand.
- Dit wordt ondersteund door iets anders wat opvalt in de enquête: geen van de geslaagde percelen onderzaai was een gewas met een hoge dichtheid.

Na de oogst

Een van de laatste vragen in de enquête geeft een veelbelovend toekomstperspectief voor akkervogels. Bijna de helft van de deelnemers geeft aan dat ze het mengsel en de stoppel zouden laten staan tot maart (figuur 4). Hoe langer de klaverstoppel staat, hoe groter de ecologische winst!

Figuur 5: Tot wanneer zou je de klaveronderzaai normaal gesproken laten staan?
Ik zou de klavers ploegen/onderwerken in:

Resultaten van de proefboerderijen

Naast agrariërs die op hun eigen land hebben geëxperimenteerd, zijn er op 5 proefboerderijen demo's aangelegd met klaveronderzaai.

Deel 2 van de evaluatie behandelt de resultaten van drie van de vijf demo's: Proefboerderij Rusthoeve in Colijnsplaat (Zeeland) en de proefboerderijen in Lelystad (Flevoland): Proefboerderij Broekemahoeve en Boerderij van de Toekomst.

Twee andere demo's, bij de Proefboerderijen Valthermond en SPNA zijn mislukt als gevolg van de droogte. Alle locaties hebben een zeekei grond behalve de Valthermond (zand). Ook lag er een onderzoek bij Proefboerderij Westmaas

(Zuid-Holland) in samenwerking met het project 'Rotterdam de Boer op' en Farmplus. Ook deze proef is helaas door de droogte mislukt.

Proefboerderij de Rusthoeve

Op Proefboerderij de Rusthoeve werd een demo aangelegd in wintertarwe (rijafstand 12 cm) met 2 zaaitijdstippen (28 maart en 14 april), 2 soorten klavermengsels (op basis van rood en op basis van wit) en met verschillende doseringen herbiciden (CapriTwin en Primstar).

Door de extreme droogte was het resultaat bij De Rusthoeve in Colijnsplaat (de droogste, zonnigste hoek van Nederland) matig. Ondanks dat er wel sprake was van enige ontkieming, hebben de meeste jonge kiemplantjes het door de aanhoudende droogte na kiem niet gered. Medio oktober staat de klaver over het hele perceel dun en onregelmatig (clusters hier en daar). Het tarwegras domineert en begint met opschieten. Ondanks dat de demo technisch gezien mislukt is, waren er toch nog enkele opvallende verschillen tussen de behandelingen waarneembaar:

1. De voorjaarsherbiciden CapriTwin en Primstar lijken nadelig te zijn voor de ontwikkeling van de klaver. Alhoewel er geen verschil in opkomst is waargenomen in het voorjaar, was de klaverstand in oktober in

onbespoten objecten beduidend beter dan in bespoten objecten. Deze nadelige effecten lijken sterker bij hogere doseringen en ook wanneer het zaaimoment dichterbij de bespuiting zit.

Afbeelding 1 (links): Onbespoten blok met clusters van klaver, vooral in rijsporen. Zeker geen volledige bedekking van het object.

Afbeelding 2 (rechts): Bespoten blok met vrijwel geen enkele klaver. Begroeiing gedomineerd door tarwestoppel. (Objecten liggen vlak naast elkaar)

2. Een dichte/hoge stand van het graangewas op het moment van zaaien lijkt nadelig te zijn voor de ontwikkeling van de klaver.

Proefboerderijen Broekemahoeve en Boerderij van de Toekomst

Op de Broekemahoeve werd een demo aangelegd in zomertarwe (rijafstand 15 cm) met 4 verschillende mengsels, 2 zaaitijdstippen en 2 verschillende zaaimethoden (volvelds en met drone). Drie mengsels waren van 1001ha (1 op basis van witte klaver, 1 op basis van rode klaver en 1 klavermengsel met kruiden). Het vierde mengsel was van DSV Zaden (DSV humusplus). Op de Boerderij van de Toekomst zijn vergelijkbare objecten aangelegd in wintertarwe (rijafstand 12,5 cm).

Ondanks het droge, zonnige voorjaar is de demo op de Broekemahoeve zeer goed geslaagd. In alle mengsels bedekken de klavers goed de bodem. De onderzaai op het perceel van de Boerderij van de Toekomst in wintertarwe is redelijk geslaagd. Op dit perceel is de onkruiddruk erg hoog, omdat er niet is gespoten en omdat er duidelijk veel opslag is van eerdere groenbemesters of akkerranden.

In de Flevopolder was het na het zaaien van de klaver (18 april en 6 mei) minder lang droog en kon er in een vochtige grond gezaaid worden. Ook werd een bredere rijafstand (15 cm) gebruikt en was het zomergraan relatief open en 'laat'.

Deze factoren hebben waarschijnlijk een gunstige invloed gehad op het slagen van de demo Broekemahoeve.

Deze demo leverde de volgende inzichten op:

1. **Drone zaaien is succesvol toegepast.** Zaaien met de zaaimachine geeft weliswaar een regelmatigere stand dan met drone, maar dronezaaien biedt een mooi alternatief in natte voorjaren en je kunt met zekerheid vroeg zaaien.
2. **Mechanische onkruidbestrijding (met de wiedege) heeft goed gewerkt.**
3. **Veel van de kruiden uit het kruidenmengsel zijn teruggezien in het veld.** In het kruidenmengsel is een kleine hoeveelheid kruidenzaden toegevoegd aan het klavermengsel. De volgende soorten werden ruimschoots teruggezien in het veld: venkel, wilde peen, kleine pimpernel. De korenbloem, klaproos en het driekleurig akkerviooltje werden sporadisch gezien.
4. **Klaveronderzaai gaf een betere bodembedekking en sterkere beworteling** (tot onderin de bouwvoor) in vergelijking met de gewone groenbemester (op 7 oktober).

Proefboerderij Valthermond

Bij de Proefboerderij Valthermond werd een demo aangelegd in wintertarwe met 2 zaaitijdstippen, 2 verschillende mengsels, en verschillende doseringen herbiciden (Capri Twin en Primstar). Hoewel de T2 wel werd gezaaid en er wat regen viel na zaai, is de onderzaai op deze zandgronden vrij zeker hoofdzakelijk door droogte ten onder gegaan.

Proefboerderij SPNA

Bij Proefboerderij SPNA (Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw) in Kollumerwaard werd een demo aangelegd in wintertarwe met 3 verschillende mengsels in 2 zaaitijdstippen. Steeds werd een deel ingeëgd. Er werden geen herbiciden gebruikt. De proef is geheel mislukt en hier kan dan ook met vrij grote zekerheid worden gesteld dat dit volledig aan de droogte ligt.

Proefboerderij Westmaas

Bij Proefboerderij Westmaas lag een uitgebreide blokkenproef met verschillende objecten: brede rijen (25 cm) ten opzichte van de standaard 12,5 cm, verschillende bemestings-trappen en verschillende hoeveelheden (tarwe)zaad. Daarnaast werd in een aantal objecten klaveronderzaai toegepast. Uiteindelijk zou worden gekeken naar opbrengst en kwaliteit. 11 dagen na het zaaimoment (10 april) viel er voor het eerst regen van betekenis. De klaver is toen massaal gekiemd en vrij snel daarop verdroogd. Er is nog vergeefs getracht de onderzaai met 2 keer beregening te redden. De ondergrond was waarschijnlijk toch te droog. Met beregenen wordt het enkel in de bovenste paar centimeter eventjes wat vochtiger. Het graan was ver ontwikkeld, waardoor vocht door verdamping snel verdwenen was. De stand van de klaver op de breed gezaaide rijen was voor een korte tijd wat beter.

Hoe nu verder?

Al met al is er zoveel enthousiasme onder akkerbouwers, en laten de resultaten zien dat als we iets meer geluk hebben met het weer en als de akkerbouwers iets beter de teelthandleiding lezen, klaveronderzaai onder gangbaar graan goed zou moeten kunnen lukken.

Urgenda heeft besloten om 2026 opnieuw als een pilotjaar te beschouwen en weer het hoge kortingspercentage van 75% aan te houden.

Vanaf begin januari zal de website weer worden opengesteld voor diverse

biologische en gangbare mengsels met 75% korting!

Dit najaar en volgend voorjaar zullen nog meer webinars en aansporingen worden uitgedeeld om de nieuwe versie van de teelthandleiding heel goed te lezen. Deze zal binnenkort verschijnen.

Quotes uit de enquête

“We hebben gezaaid met de drone om de korenwolf te beschermen.”

“Veel vogels zoals buizerds, torenvalken, velduil en zelfs zwarte wouw die muizen komen jagen.”

“Duidelijk meer biodiversiteit waar te nemen op het geslaagde stuk.”

“Klaveronderzaai lijkt veel voordelen te hebben, als het slaagt. Ook al is dit jaar sprake van mindere resultaten, vooral doorgaan!”

“Er zitten al super veel veldleeuweriken en gele kwikstaarten hier. Ook kiekendieven enz.”

“Ik vond het onderling kunnen appen leuk!”

“Helaas is het nu voor het tweede jaar mislukt. Maar ik geloof er wel in, en wil er wel mee door als het project doorgaat.”

“Eén perceel is een stuk vochtigere zwaardere grond, daar is hij super opgekomen. Andere percelen zijn drogere zandgronden en zijn verdroogd.”

“Nat seizoen ervaring goed, droog seizoen lastiger. Kans van slagen is moeilijk in te schatten. Onderzaai en nateelt in fijnzadige gewassen. Dus niet egaliseren is wel een minpunt.”

“Het is moeilijk om het juiste tijdstip van onderzaai te bepalen en daarnaast bij biologische bedrijfsvoering moeilijk om onkruid in bedwang te houden bij open plaatsen. Er is dus nog veel te leren, maar ik wil er zeker mee doorgaan omdat ik hier wel meerwaarde in zie voor de toekomst.”

“Vorig jaar veel vogels gezien in winterakker.”

“Wel zou ik graag zien dat de wikke eruit gaat. Want in een vochtig jaar kan deze wel eens flink groot worden en dat wil je niet in het graan. Laat staan de zaadvorming ervan.”

“Hoe dunner de tarwe, hoe beter het stond. Vooral de deder deed het daar goed.”

Ook korting op

1001ha Kruidenrijk grasland

In 2020 begon 1001ha met een campagne voor melkveehouders: [1001ha kruidenrijk grasland](#). Kruidenrijke graslanden zijn beter voor dier, bodem, milieu en klimaat maar de aanschaf van de mengsels is duurder. Dit seizoen is de 10.001e hectare kruidenrijk grasland via 1001ha besteld. Inmiddels zijn daar al weer bijna 2.000 extra hectare bijgekomen!

Dit jaar werd de campagne uitgebreid met [1001ha kruidenrijke paardenweides](#). Ook paardenhouders hebben nu de mogelijkheid om speciaal samengestelde mengsels met korting te bestellen.

1001ha bio-diverse groenbemesters

Groenbemesters houden de bodem in de winter bedekt en levend. Duurdere, soortenrijke groenbemestermengsels met vlinderbloemigen doen nog veel meer voor de bodem en de biodiversiteit dan enkelvoudige mengsels. Urgenda startte daarom samen met ZLTO

[1001ha bio-diverse groenbemesters](#).

In totaal is er al bijna 6.000 ha groenbemestermengsel besteld. Dit jaar werd 1001ha klaveronderzaai aan deze campagne toegevoegd en is er nog 700 ha bijgekomen.

1001ha bomen

In het najaar van 2024 heeft Urgenda 1001ha uitgebreid met een [agroforestry campagne](#). Agrariërs krijgen 50% korting op bomenpakketten (voederhaag, eetbare soorten en windsingels) en op bedrijfsspecifiek advies. Deze kortingsactie is opgezet samen met Bionext en de vakgroepen LTO Melkveehouderij en LTO Bomen, vaste planten en zomerbloemen. Afgelopen winter hebben 184 boeren gezamenlijk bijna 27.000 bomen besteld. Bestellen kan nog tot 1 december!

In het najaar van 2025 is 1001ha bomen ook begonnen met het samenwerken met de [MeerBomenNu campagne](#). Agrariërs die een pakket bestellen, kunnen op de ophaaldag hun pakket gratis aanvullen met wilgen, berken, zwarte elzen en gewone esdoorns.

Met dank aan!

1001ha is een crowdfundingcampagne: de korting wordt betaald door overheden, burgers en bedrijven.

We bedanken de volgende provincies en gemeentes voor hun bijdrage aan 1001ha voor akkerbouwers:

- Groningen, Drenthe, Noord-Brabant en Noord-Holland.

- Altena, Ede, Groene Stelling, Groningen (gemeente), Hardenberg, Hof van Twente, Hollands Kroon, Purmerend, Zevenaar, Tytsjerksteradiel en Waadhoeke.

Dankzij de crowdfunding en bijdragen van vele donateurs van Urgenda konden agrariërs in het hele land deelnemen!

1001ha.nl

info@1001ha.nl